

VAI TRÒ CỦA KIỂM ĐỊNH CHẤT LƯỢNG ĐỐI VỚI GIÁO DỤC TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

DƯƠNG NGUYỄN QUỐC*

TÓM TẮT

Chất lượng giáo dục trung học phổ thông (THPT) ngày càng được xã hội quan tâm. Hiện nay, nó trở thành yếu tố sống còn đối với các cơ sở giáo dục. Bài viết này góp phần làm rõ vai trò của kiểm định chất lượng đối với giáo dục THPT, nêu lên một số yếu tố ảnh hưởng tiêu cực đến hoạt động kiểm định chất lượng giáo dục, đồng thời đề xuất một số giải pháp nhằm đẩy mạnh hoạt động kiểm định chất lượng giáo dục (KĐCLGD) ở bậc học này.

Từ khóa: kiểm định chất lượng giáo dục, chất lượng giáo dục, trung học phổ thông.

ABSTRACT

The role of quality accreditation in education of high school

Quality of high school education has more and more attracted public attention and it becomes the survival element of each education unit. This article aims to clear the role of quality accreditation in education of high school, to give some factors that have negative effect on the activity of quality accreditation in education in high schools and some solutions to enhance the quality accreditation in high school education are also discussed.

Keywords: quality accreditation in education, education quality, high school.

1. Mở đầu

Ngày nay, nâng cao chất lượng giáo dục là một yêu cầu khách quan trước xu thế hội nhập quốc tế và cũng là yếu tố mang tính quyết định đối với các cơ sở giáo dục. Việt Nam đang trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa nên rất cần nguồn nhân lực chất lượng cao để kịp thời nắm bắt những tiến bộ khoa học kỹ thuật trên thế giới. Nếu không có những biện pháp để nâng cao chất lượng giáo dục, thì trước hết, các cơ sở giáo dục sẽ không theo kịp sự phát triển của xã hội, không nhận được sự tín nhiệm của các lực lượng xã hội và xa hơn nữa không hoàn thành được mục tiêu hiện đại hóa

đất nước. Vì vậy, muốn tồn tại và phát triển, các cơ sở giáo dục phải không ngừng vận động, sáng tạo, nghiên cứu, tìm ra những giải pháp phù hợp với đặc điểm của giáo dục Việt Nam để nâng cao hơn nữa chất lượng giáo dục và đào tạo.

Nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo chính là nâng cao chất lượng và trình độ của người lao động - nhân tố quyết định mọi quá trình sản xuất, cung ứng và dịch vụ. Như vậy, làm thế nào để một quốc gia có được một nền kinh tế phát triển bền vững và chất lượng hàng hóa, dịch vụ có khả năng cạnh tranh cao? Câu trả lời nằm ở chất lượng giáo dục của quốc gia đó. Các nghiên cứu cho thấy rằng KĐCLGD đã có lịch sử gần một trăm năm. KĐCLGD ở Mỹ và nhiều quốc gia phát triển trên thế giới đã trở thành

---

* ThS, Trường THPT chuyên Long An

hoạt động thường xuyên, quen thuộc và thậm chí trở thành điều kiện tồn tại của nhiều cơ sở giáo dục. KĐCLGD đã có những đóng góp hết sức quan trọng đối với việc đảm bảo và nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo. Ở Việt Nam, khái niệm này vẫn còn khá mới mẻ vì chỉ mới xuất hiện vài năm trở lại đây, chưa được xã hội và các nhà quản lý giáo dục hiểu rõ và quan tâm tương xứng với tầm quan trọng của nó [3]. Vì vậy, việc nghiên cứu vai trò và tác dụng của KĐCLGD THPT sẽ góp phần tích cực vào chiến lược đổi mới và nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo bậc THPT trong giai đoạn hiện nay.

2. Nội dung

2.1. Vai trò của kiểm định chất lượng giáo dục

KĐCLGD giúp cho các nhà quản lý giáo dục nhìn lại toàn bộ hoạt động của nhà trường một cách có hệ thống để từ đó điều chỉnh các hoạt động giáo dục của nhà trường theo một chuẩn mực nhất định.

Thông qua hoạt động KĐCLGD, bao gồm hoạt động tự đánh giá và hoạt động đánh giá ngoài, lãnh đạo trường THPT sẽ xác định được mức độ đáp ứng các mục tiêu giáo dục theo các tiêu chuẩn đánh giá chất lượng giáo dục trong từng giai đoạn. Kết quả KĐCLGD phản ánh chất lượng đào tạo của nhà trường, nhờ đó lãnh đạo trường nắm được những điểm mạnh, điểm yếu của đơn vị mình, làm căn cứ để xây dựng kế hoạch cải tiến chất lượng giáo dục, nâng cao chất lượng các hoạt động giáo dục.

KĐCLGD giúp cho trường THPT định hướng và xác định chuẩn chất lượng nhất định. Thông tư số 42/2012/TT-BGDĐT ngày 23-11-2012 của Bộ Giáo

dục và Đào tạo quy định về tiêu chuẩn đánh giá chất lượng giáo dục và quy trình, chu kỳ KĐCLGD cơ sở giáo dục phổ thông, cơ sở giáo dục thường xuyên, trường THPT được kiểm định và đánh giá toàn diện các mặt hoạt động của trường với 5 tiêu chuẩn. Mỗi tiêu chuẩn có nhiều tiêu chí cụ thể. Các tiêu chuẩn này chính là những định hướng cho việc xây dựng và phát triển nhà trường trong giai đoạn hiện nay:

- Tiêu chuẩn 1: Tổ chức và quản lý nhà trường;
- Tiêu chuẩn 2: Cán bộ quản lý, giáo viên, nhân viên và học sinh;
- Tiêu chuẩn 3: Cơ sở vật chất và trang thiết bị dạy học;
- Tiêu chuẩn 4: Quan hệ giữa nhà trường, gia đình và xã hội ;
- Tiêu chuẩn 5: Hoạt động giáo dục và kết quả giáo dục. [1]

Các tiêu chuẩn trên là quy định tối thiểu mà các trường cần phải đạt được nhằm đảm bảo chất lượng đào tạo, từ đó mỗi trường THPT sẽ từng bước xác định chuẩn cho từng hoạt động giáo dục nhằm đảm bảo chất lượng đầu ra.

KĐCLGD tạo ra cơ chế đảm bảo chất lượng vừa linh hoạt vừa chặt chẽ bao gồm tự đánh giá và đánh giá ngoài. Đây là hai hoạt động có mối quan hệ biện chứng với nhau, luôn có thông tin phản hồi giữa đảm bảo chất lượng nội bộ và đảm bảo chất lượng bên ngoài, giúp cho các trường THPT kịp thời cải tiến những điểm yếu và phát huy những điểm mạnh. Kết quả KĐCLGD các trường THPT đạt hay không đạt so với các tiêu chuẩn quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo sẽ góp phần định hướng cho các hoạt động sau đây của xã hội:

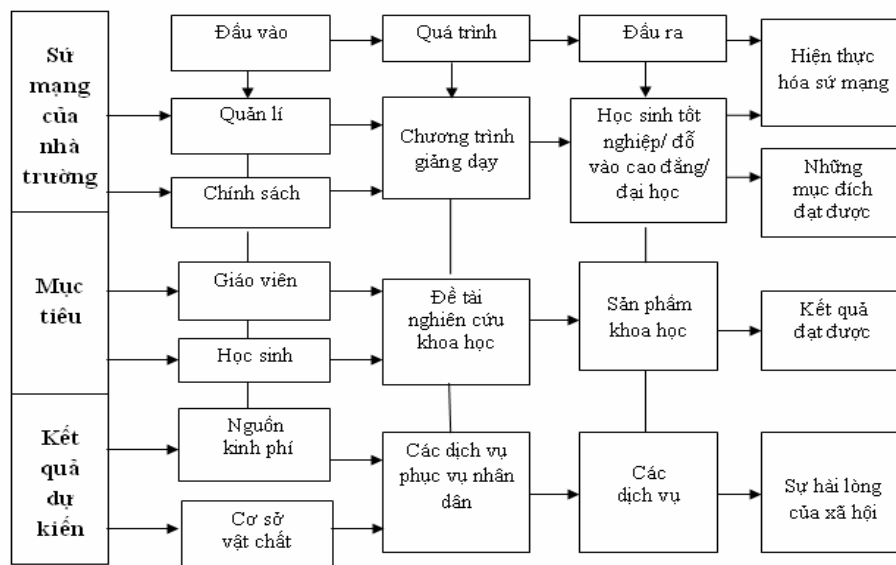
- Giúp học sinh và phụ huynh lựa chọn trường để dự tuyển vào lớp 10;
- Làm cơ sở để các trường THPT kêu gọi đầu tư từ các tổ chức xã hội;
- Định hướng phát triển cho các trường THPT nhằm tăng cường năng lực cạnh tranh trên tất cả các lĩnh vực về giáo dục. [3]

2.2. Những yếu tố ảnh hưởng tiêu cực đến hoạt động KĐCLGD ở bậc THPT

Mặc dù hoạt động KĐCLGD là rất cần thiết đối với sự phát triển của trường THPT, nhưng thực tiễn hoạt động KĐCLGD vẫn chưa tương xứng với vai trò của nó.

Cán bộ quản lý giáo dục các cấp chưa nhận thức đầy đủ về tầm quan trọng của hoạt động KĐCLGD. Các hoạt động

giáo dục khác được quan tâm nhiều hơn vì hoạt động KĐCLGD còn khá mới mẻ và chưa chứng minh được vai trò quan trọng của nó. Nhiều người cho rằng chất lượng giáo dục và đào tạo chủ yếu phụ thuộc vào cơ sở vật chất nên đã đầu tư rất nhiều vào lĩnh vực này như phòng học, các phương tiện, thiết bị hỗ trợ giảng dạy... Nhưng đó chỉ là điều kiện cần vì chất lượng giáo dục và đào tạo được quyết định bởi nhiều nhân tố có tác động qua lại từ mục tiêu sứ mệnh của nhà trường đến các hoạt động quản lý giáo dục trong và ngoài trường [5]. Có thể tham khảo các nhân tố ảnh hưởng đến chất lượng giáo dục và đào tạo ở sơ đồ sau đây:

Sơ đồ Mô hình những yếu tố ảnh hưởng đến chất lượng giáo dục và đào tạo [6]

Công tác tuyên truyền và nâng cao nhận thức về vai trò và tầm quan trọng của hoạt động KĐCLGD còn nhiều hạn chế. Thông tin về hoạt động KĐCLGD trên các phương tiện thông tin đại chúng chưa phổ biến, có nhiều vấn đề giáo dục

được tranh luận, bàn thảo qua các hội thảo khoa học và trên các phương tiện thông tin đại chúng, nhưng có ít hội thảo về hoạt động KĐCLGD. Hầu hết giáo viên, học sinh, phụ huynh học sinh, các tổ chức xã hội, thậm chí cả các nhà quản

lí giáo dục chưa biết hoặc chưa hiểu về hoạt động KĐCLGD [5]. Chỉ thị số 46/2008/CT-BGDĐT ngày 5-8-2008 của Bộ Giáo dục và Đào tạo về tăng cường công tác đánh giá và KĐCLGD đã nêu rõ: “Tăng cường nâng cao nhận thức cho cán bộ quản lí, giáo viên, giảng viên về công tác đánh giá và KĐCLGD. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền về đánh giá và KĐCLGD. Thông qua các diễn đàn, các chương mục trên báo chí, truyền hình và các phương tiện truyền thông khác, phổ biến kiến thức và các kết quả đánh giá, KĐCLGD đã đạt được, để tạo điều kiện cho xã hội biết và tham gia giám sát chất lượng giáo dục”. [2]

Vì chỉ mới xuất hiện ở Việt Nam trong vài năm gần đây nên việc xây dựng kế hoạch thực hiện công tác KĐCLGD chưa thật sự khoa học và đi vào chiều sâu. Công tác tổ chức, chỉ đạo, thanh tra, kiểm tra đối với hoạt động KĐCLGD chưa thường xuyên và đồng bộ ở các bậc học. Những mô hình kiểm định chất lượng tiên tiến của nước ngoài vẫn chưa được mạnh dạn áp dụng vào Việt Nam. Cơ chế quản lí chất lượng đào tạo và công tác kiểm định chất lượng chưa rõ ràng về các mặt như: kinh phí, quy định cụ thể sự khác biệt về mặt lợi ích giữa trường đã được kiểm định và trường chưa được kiểm định...

Hiện nay, chúng ta đang thiếu các chuyên gia trong lĩnh vực KĐCLGD nên công tác tự đánh giá và đánh giá ngoài chưa được thực hiện một cách khoa học và khách quan. Đội ngũ làm công tác đánh giá ngoài các trường THPT chưa được đào tạo bài bản, họ là những cán bộ chuyên trách Phòng Khảo thí và Kiểm định Chất lượng Giáo dục của Sở Giáo

dục và Đào tạo cùng một số giáo viên được huy động từ các trường THPT. Đội ngũ này chỉ được tham gia khóa tập huấn về công tác KĐCLGD trong khoảng thời gian từ 3 - 4 ngày nên chưa hiểu sâu về công tác này và còn nhiều lúng túng khi thực hiện nhiệm vụ.

2.3. Một số biện pháp đề xuất

Ngành giáo dục cần phối hợp với các cơ quan thông tin và truyền thông để tuyên truyền về vai trò và tầm quan trọng của hoạt động KĐCLGD. Từ đó, các nhà quản lí giáo dục, các tổ chức xã hội sẽ nhận thức được sự cần thiết của hoạt động KĐCLGD, là một trong các giải pháp hữu hiệu để nâng cao chất lượng giáo dục.

Bên cạnh đó, ngành giáo dục cần đẩy mạnh việc xã hội hóa công tác KĐCLGD. Đây chính là xu hướng tất yếu và cần thiết để nâng cao chất lượng giáo dục. Sự tham gia của các tổ chức kiểm định độc lập sẽ góp phần làm gia tăng tính minh bạch, khách quan của những đánh giá bên ngoài và kết luận về chất lượng đào tạo sẽ mang tính thuyết phục cao.

Ngành giáo dục cần xây dựng kế hoạch thực hiện công tác KĐCLGD một cách khoa học, mang tính thực tiễn cao; thực hiện đổi mới công tác tổ chức, chỉ đạo, thanh tra, kiểm tra đối với hoạt động KĐCLGD; mạnh dạn áp dụng có chọn lọc những mô hình kiểm định chất lượng tiên tiến của nước ngoài vào Việt Nam, từng bước đưa công tác KĐCLGD trở thành một hoạt động thường xuyên và quen thuộc đối với các bậc học. Cơ chế quản lí chất lượng đào tạo và công tác kiểm định chất lượng cần được xây dựng rõ ràng, minh bạch theo hướng đảm bảo

quyền lợi đối với các trường đã được kiểm định chất lượng và cần có quy định về mức xử lý đối với những trường chưa đạt chuẩn tối thiểu.

Nhà nước cần có kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng các chuyên gia trong lĩnh vực KĐCLGD trong và ngoài nước, vì họ sẽ là lực lượng nòng cốt trong việc tập huấn, tư vấn, giám sát công tác tự đánh giá và thực hiện công tác đánh giá ngoài một cách khoa học và chất lượng.

3. Kết luận

Tóm lại, tất cả các hoạt động giáo dục đều hướng tới mục tiêu nâng cao chất lượng giáo dục, trong đó hoạt động KĐCLGD cần được xem là một trong những giải pháp quan trọng mà các cơ sở giáo dục cần triển khai. Đồng thời, các cơ sở giáo dục cần làm tốt công tác tuyên truyền để nhận được sự ủng hộ rộng rãi của các lực lượng xã hội, tạo điều kiện thuận lợi để hoạt động KĐCLGD từng bước phát triển vững chắc và đi vào chiều

sâu. Nhận thức đầy đủ và đúng vai trò của công tác KĐCLGD, các nhà quản lý giáo dục sẽ thực hiện tốt mục tiêu nâng cao chất lượng giáo dục.

Việc tổ chức kiểm định chất lượng cần có sự kết hợp giữa quản lý nhà nước (Bộ Giáo dục và Đào tạo) và các tổ chức kiểm định độc lập. Đây là một yêu cầu tất yếu khách quan, phù hợp với xu thế phát triển của thế giới. Sự tham gia của các tổ chức kiểm định độc lập sẽ làm cho hoạt động KĐCLGD thêm phong phú, khách quan, tạo ra kết quả thuyết phục đối với xã hội. Bên cạnh đó, việc xây dựng một kế hoạch lâu dài cho công tác KĐCLGD là rất cần thiết, bao gồm việc xây dựng quy trình kiểm định và đảm bảo CLGD. Đồng thời, nhà quản lý cần có biện pháp tổ chức, chỉ đạo thực hiện, thanh tra, kiểm tra hợp lý sẽ góp phần hoàn thiện hoạt động KĐCLGD nói riêng và nâng cao chất lượng giáo dục bậc THPT nói chung.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2012), *Thông tư số 42/2012/TT-BGDĐT ngày 23-11-2012 quy định về tiêu chuẩn đánh giá chất lượng giáo dục và quy trình, chu kỳ kiểm định chất lượng giáo dục cơ sở giáo dục phổ thông, cơ sở giáo dục thường xuyên*.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2008), *Chỉ thị số 46/2008/CT-BGDĐT ngày 5-8-2008 về tăng cường công tác đánh giá và kiểm định chất lượng giáo dục*.
3. Trần Thanh Bình (2009), “Một số vấn đề của kiểm định chất lượng giáo dục”, *Tạp chí Khoa học Văn hóa và Du lịch*, (2).
4. Nguyễn Đức Chính (chủ biên) (2002), *Kiểm định chất lượng giáo dục đại học*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
5. Đinh Tuấn Dũng (2008), “Vai trò của kiểm định chất lượng đối với đào tạo đại học”, *Kỷ yếu Vai trò của các tổ chức kiểm định độc lập trong kiểm định chất lượng giáo dục đại học Việt Nam*, Trường Đại học Sư phạm TPHCM, Viện Nghiên cứu Giáo dục.
6. <http://www.dlu.edu.vn/HoithaoVUN/PBHT/DHQQGHN.pdf>

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 20-5-2013; ngày phản biện đánh giá: 25-6-2013; ngày chấp nhận đăng: 26-6-2013)